

у 41 країні, виявлено, що вживання алкоголю та доступність наркотиків серед учнівської молоді в Україні істотно збільшується щороку. Зокрема, тільки у Львівській області щороку реєструється понад 1000 нових (первинних) випадків алкоголізму.

Найбільше нас, як фахівців, лякає катастрофічна ситуація, що склалася серед підростаючого покоління. Під час розмови з дітьми в школах м. Львова дивує і вражає той факт, що діти навіть не вважають за зло вживання слабоалкогольних «напоїв» та пива. 15-річні учні (хлопчики) поділились інформацією про те, що їм «легко» або «дуже легко» придбати алкогольні напої, де у найлегшому доступі для них є слабоалкогольні напої — 52,3 % опитуваних. Напевно при ситуації, яка склалася, і не потрібно опитування. Подивимось навколо себе і побачимо, що дорослі й підлітки п'ють пиво, йдучи вулицею, п'ють «для підтримки розмови» під час зустрічі, під час перегляду телевізійних передач. Сьогодні пиво вважають майже безалкогольним напоєм, декотрі вважають що для подолання спраги більш корисно випити пляшку пива, аніж стакан води. Саме твердження про користь пива є однією з обставин, що сприяє поширенню його розповсюдження.

На нашу думку, найбільшою помилкою батьків у цьому разі є їхня безпечність, переконаність у тому, що низький вміст алкоголю у цих напоях не може заподіяти значної шкоди підростаючому організму. Зрозуміло, адже в нашому суспільстві прийнято — люди, які «культурно» випивають з нагоди якоїсь події, вважаються «нормальними». В зв'язку з цим підростає покоління на ґрунті прикладу «помірного» вживання алкоголю, як необхідного елементу соціалізації, робить певні негативні висновки, вважаючи тверезість (так само, як і безпробудне пияцтво) відхиленням від «норми». Така теорія, в першу чергу, спрямована на залучення до вживання спиртного молодого покоління, яке ще не втратило у своєму житті природної тверезості.

Найстрашнішим є те, що сьогодні держава не може чітко забезпечити дітей від вживання алкоголю принаймні якісною антирекламою, рекламою соціальної поведінки та авторитетом старшого покоління, котре б не вживало алкоголю у своєму середовищі. Тому настав час прямо і відкрито проголосити істину, що алкоголь — це нейротропна протоплазматична наркотична отрута, яка впливає на всі органи людського організму, руйнуючи їх на клітинному і молекулярному рівнях та всім (вчителям, лікарям, громадським та релігійним організаціям) взятися за очищення нашої держави від алкогольного смороду, що вбиває нас і наше майбутнє покоління. Можливо комусь здається, що в цьому разі сказане є перебільшенням. Ні!!! Якщо ми цього не зробимо сьогодні, то вже через одне-два покоління населення виродиться як життєздатна нація, а потім і фізично зникне, як і інші народи, знищені цим витонченим механізмом, що зробив непотрібним застосування іншої зброї масового знищення.

Формування тверезого способу життя повинно забезпечуватись систематичною роботою, що включає зміну наявних соціокультурних норм. Найкраща методика боротьби з наркоманією і алкоголізмом — це профілактика. Тому, що коли людина почала вживати алкоголь чи наркотики, вона переходить у ранг пацієнтів із тяжкою хворобою, що має назву «залежність», яка практично не піддається лікуванню. Як показує світова практика, вилікувати від алкоголізму та наркоманії вдається не більше 3—4 % хворих.

Реальним виходом із цієї ситуації є залучення до профілактичної роботи педагогів та психологів середніх шкіл та інших освітянських закладів. Ці спеціалісти перебувають в постійному контакті з дітьми та підлітками і можуть вло-

вити ті нюанси стану і поведінки, які часто непомітні навіть для батьків.

Просвітницькі програми мають проводитися протягом всього періоду перебування дитини в школі, починатися в молодших класах і тривати до випуску із навчального закладу та базуватись на елементах профілактики, яка включає як первинну, так і вторинну профілактику боротьби з алкоголізмом.

Первинна профілактика забезпечує формування груп ризику дітей з неблагополучних сімей, осіб з неврівноваженою психікою, які мають питуше коло спілкування, тих хто прогулює заняття, зникають з дому, притягувалися в поліцію та в подальшому з ними проводять відповідні профілактичні заходи. Особи, що потрапили в групу ризику, не повинні ніколи випадати з поля зору не тільки медиків, а й педагогів. Проводячи з ними постійну кропітку роботу, в подальшому сприяти створенню молодіжних груп і спільнот, які самі пропагують і визнають тільки тверезий, здоровий спосіб життя.

Існує і вторинна профілактика, яка спрямована на роботу з людьми, у житті яких, більшою чи меншою мірою, присутній алкоголь. Здебільшого, це вже пацієнти, які побували в медичних закладах, їм було проведено спеціальне лікування. Пропонуємо нам — лікарям-наркологам не втрачати з хворими, які повірили лікарю після призначеного курсу лікування (присутній комплаєнс), зв'язок, спілкуватись з пацієнтами в проміжках між лікуванням, з членами їхніх сімей і постійно шукати у них мотивацію, яка б була спрямована на попередження зловживання алкогольними напоями, підвищення ефективності вже розпочатого лікування. Тому що безрезультатно пропонувати таку допомогу, вважає Женишбек Назаралієв (2001), людини, яка в клініку привели насильно.

УДК 616.89-008.441.13:159.922

Харківська-Дзюба Ж. В.

*Харківська обласна громадська організація «МИР»
(м. Харків)*

Молодіжний проект «Школа менеджерів громадського здоров'я»

18 лютого 2016 року затверджено постанову Кабінету Міністрів України № 148 «Державна цільова соціальна програма — молодь України 2016—2020 роки». Метою Програми є створення сприятливих умов для розвитку і самореалізації української молоді, формування її громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості. Програма сприяє спільній та скоординованій діяльності органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства: молодіжними громадськими організаціями, установами та закладами, що працюють з молоддю та безпосередньо за участю молоді. Вона ґрунтується на системі загальноєвропейських принципів: відкритості, рівності можливостей, дієвому та відповідальному підході, а також безпосередньому залученні молоді до її виконання й передбачає концентрацію зусиль на таких пріоритетних завданнях:

— формування громадянської позиції і національно-патріотичне виховання — шляхом здійснення заходів, спрямованих на відродження національно-патріотичного духу, утвердження громадянської свідомості й активної життєвої позиції молоді;

— збереження здоров'я молоді — шляхом популяризації та утвердження в Україні здорового та безпечного способу життя, культури здоров'я в підлітково-юнацькому віці;

— розвиток неформальної освіти, спрямованої на набуття молоддю навичок та іншої компетентності поза системою освіти, зокрема шляхом участі у волонтерській діяльності.

Спираючись на вказані пріоритети, розроблено проект «Школа менеджерів громадського здоров'я». Реалізація проекту відбуватиметься в строк з 01.01.2017 р. до 15.05.2017 р. і має п'ять етапів.

Мета: підготувати проекти громадських ініціатив з популяризації здорового способу життя, завдяки навчанню проектному менеджменту 50-ти школярів із лідерськими властивостями в Індустріальному районі Харкова й надалі, завдяки їхньому позитивному впливу на інших школярів, розповсюдити набутий досвід для профілактики пияцтва, вживання тютюну та наркотиків серед молоді.

Цільова аудиторія: ментори — 10 студентів вишів, майбутні педагоги, психологи та соціальні працівники. Навчання проходять 50 учнів 8—11 класів з активу шкільного самоврядування десяти середньо-освітніх шкіл Індустріального району Харкова. Учні школи реалізують проекти, спрямовані на дітей та юнаків від 8 до 25 років. Загальна кількість залучених волонтерів — 100 осіб; охопленої аудиторії — понад 1000 осіб.

Під час дослідження «Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді» було визначено, що саме надання інформації є основним джерелом профілактичного досвіду щодо запобігання небезпечній поведінці дітей та шкідливим звичкам. Проте, навіть добре засвоєння знань у цьому напрямку не обов'язково змінює поведінку молоді. Ось чому є необхідним активне накопичення нею практичного досвіду профілактичної діяльності, що окрім знань позначиться на навичках, ставленні та подальшій поведінці.

Методологія, що використовується нами під час популяризації здорового способу життя, має гасло: «Здоровим бути модно» й має активний характер з великою кількістю підходів до неформального навчання та участі. Молоді люди мають можливість поділитися своїм досвідом та порозумітися один з одним. Програма школи менеджерів налічує цілий список цікавих заходів: профілактичні тренінги, дебати, виставки, флешмоби, зустрічі з цікавими людьми, творчі виступи, музичні, поетичні та спортивні вечори тощо. Молоді люди братимуть участь та будуть заохочені відігравати вагомий роль у цих заходах, не тільки як глядачі, але й планувальники, розробники та виконавці цих та інших заходів. Позитивним моментом в цій методології є й співпраця з тією молоддю, що пройшла лікування від шкідливих звичок і перебуває в пошуку сенсу життя.

Формування активної громадянської позиції молоді та сприяння включенню її у життя суспільства можливо лише за умови навчально-свідомої роботи, різновидом якої є волонтерство. Під час реалізації проекту використовується централізований, спрямований процес зростання особистості, в якому центральними є внутрішня мотивація, соціальний контекст діяльності та корисність ідей, парадигм, знань та набутих навичок. Навчання має добровільний характер.

Основна ідея «Школи» полягає у тому, щоб залучити підростаюче покоління до здорового способу життя та показати йому альтернативу шкідливим звичкам, які часто виникають унаслідок марнотратства життя та псують здоров'я. Важливим завданням є забезпечення змістовно повноцінного дозвілля молоді, яке побудовано саме за ініціативою та силами молоді. Для реалізації поставленої мети проводяться тренінги з проектного планування та управління проектами, під час яких учасники розробляють власні проекти «Здоровим бути модно» для впровадження в своєму

близькому навколишньому середовищі. Проведені проекти будуть оцінені й кращі з них можуть бути поширені на інші соціальні середовища, з залученням місцевої підтримки та заохоченням найбільш активних молодих людей.

«Школа менеджерів громадського здоров'я» — це розвиток громадянського суспільства завдяки залученню молоді до патріотичного Руху за любов до МИРУ, розвиток спільних настанов для української молоді та створення соціальних цінностей для наступних поколінь. Проведені заходи в рамках цієї «Школи» сприятимуть й формуванню у молоді підприємницького хисту, навичок управління, комунікації та спільної праці. Це буде підтверджено сертифікатом, який надалі можна буде надавати під час вибору місця навчання, роботодавцям.

Як партнери, радники й експерти проекту виступили Управління праці та соціального захисту Харківської міської ради; Управління превентивної діяльності Головного управління національної поліції в Харківській області; Департамент сім'ї, молоді та спорту ХМР; Департамент освіти та науки Харківської облдержадміністрації; відділ клінічної та соціальної наркології ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України»; ТОВ «Центр здоров'я доктора Артемчука»; кафедри «Соціології управління та соціальної роботи», «Валеології», «Психології», «Сімейної медицини» Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна; кафедра «Практичної психології» Української інженерно-педагогічної академії; відділ у справах молоді та культури Харківської єпархії Української Православної Церкви; Благодійний фонд Ігоря Вовчанчина, ГО «Спортивно-психологічний реабілітаційний центр «Радуга»».

УДК 616.89.615.832.9

Чув Ю. Ф.

Медицинский центр «Авиценна» (г. Харьков)

Ассоциированная депрессия в наркологической науке и практике

Одним из наиболее сложных, мозаичных и вариабельных в клиническом и терапевтическом отношении проявлений аддиктивных состояний является ассоциированный с наркопатологией синдром депрессии. Депрессивные расстройства самой различной выраженности и тяжести генерируют состояние острого психического и физического дискомфорта и являются клиническим структурным компонентом острой интоксикации, синдрома отмены, синдрома зависимости, синдрома патологического влечения к психоактивному веществу (ПАВ). Такие состояния несут повышенную угрозу в плане развития острого суицидального кризиса, в том числе с фатальными последствиями. В этой связи своевременная диагностика синдрома депрессии и эффективная терапия является важным аспектом стабилизации ремиссии в наркологической науке и практике. Патогенез, патокинетика, типология, классификация, эволюция синдрома депрессии в клинике современных форм аддикции на разных этапах становления всегда являлась предметом оживленной дискуссии в профессиональной среде наркологов.

Наши многочисленные клинические наблюдения свидетельствуют о том, что после купирования острых проявлений синдрома отмены ПАВ и существенного улучшения общего состояния больных достаточно часто в клинике алкогольной и наркотической зависимости происходит существенная трансформация психического и поведенческого статуса. Больные начинают предъявлять все более настойчивые жалобы на плохое настроение, тоску, скуку,